

"M'importa fer la història d'obres intenses"

Juan Manuel Bonet (París, 1953) va incorporar-se el passat dia 2 d'octubre com a nou director de l'IVAM. Fins ara havia treballat per lliure col·laborant en museus i compaginant el comissariat d'exposicions, la crítica artística i la reflexió sobre l'art contemporani.

Va nàixer a París, de pare gallec, catedràtic d'història de l'art, i mare veïna de Versalles amb ascendència rosellonesa. El seu cognom troba els orígens a Benissa però l'atzar el va casar amb una dona de nacionalitat polonesa. Per aquesta raó, Juan Manuel Bonet no coneix fronteres i treballa des dels 16 anys en el món de l'art, des de l'escriptura o el comissariat d'exposicions, tant se val; en un món complex, laberíntic com la seua mateixa genealogia.

—*De treballar a casa a director de museu no resulta evident.*

—No, ni molt menys. És tot un repte passar de treballar de *free lance*, o amb col·laboracions puntuals amb institucions a ocupar una plaça d'aquest gènere. És una de les grans aventures, tant com quan vaig llançar-me a escriure.

—*Tinc entès que és un gran amant d'aquest període. De fet va dir en alguna ocasió que els 80 eren el tercer gran moment de la pintura espanyola del nostre segle...*

—Sí, veig pintors de l'estil de Broto, Campano o Sicília com una generació que s'ha consolidat amb el temps, però que potser no ha tingut un ressò internacional equivalent al de la generació italiana o alemanya.

—*En canvi, s'han associat els anys 80 a la postmodernitat i a una qualificació una mica frívola.*

—No he utilitzat mai el terme de postmodernitat perquè correspon més aviat al que podríem anomenar sociologia de l'art. Sí que és cert que hi ha en aquell moment una gran voluntat de sincretisme, però probablement es tracta de l'aspecte que pitjor ha sobreviscut dels 80. L'únic que pot haver practicat aquest sincretisme seria, dins dels coneguts, Pérez Villalta.

Els 80 van ser anys de llibertat de tots aquells que provenien de dogmatismes. Van ser temps eclèctics, com també va ser un moment de renovació, d'obrir finestres... Pintors del nucli barcelonès com Broto o Grau havien defensat fins llavors un dogmatisme molt purità, una mena de còctel ideològic en el qual tenien cabuda, a parts iguals, crítica formalista americana, maoisme i Lacan, però que va anar derivant en un art molt més líric, més fresc; un art d'eixida d'aquella quaresma en què vivien.

I això no significa, ni molt menys que es tractara d'un art frívol. Almenys, per mi no ho era; al contrari.

—*La nova política museística que imposarà a l'IVAM implica un canvi de rumb?*

—No vull canviar-hi els rumbos, perquè entenc el museu com una obra que està per damunt de la gent i de les situacions. Un museu és una història escrita entre molta gent i un director ha d'aportar a aquesta història comuna el seu propi accent. Sempre ha estat així. I el meu accent és continuar el treball realitzat fins ara, continuar potenciant la revisió de les avantguardes històriques i de fenòmens més recents però que també tenen a veure amb la història de la nostra modernitat. El que he proposat són alguns subratllats, algunes obsessions meues que, en alguns casos, voldria que hi trobaren també un reflex.

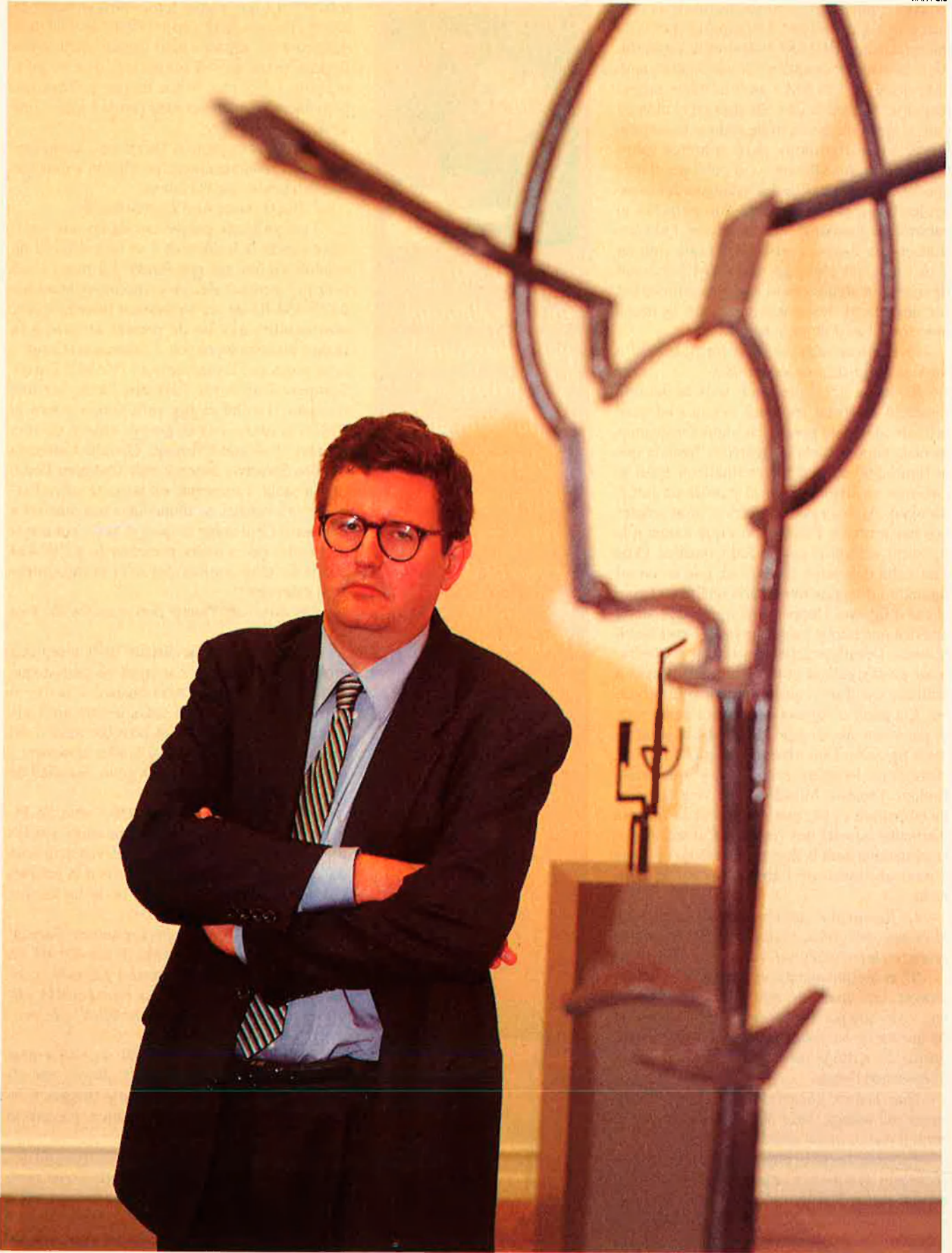
Si hi ha hagut males interpretacions en la meua presentació a la premsa que s'han degut a opinions maniqueïstes i d'un avantguardisme una mica sectari.

—*M'ho podria explicar?*

—Vaig plantejar que no m'obsessionava a quin moviment pertanyia cada realitat artística; no em preocupaven excessivament els eixos, constructivista, informalista, etc. M'importa sobretot la veu individual de cada creador, m'importa fer la història de moviments intenses, d'obres intenses. I aquesta història no funciona amb esquemes rígids on tot és organitzat i classificat; potser la meua és una visió més esclatada del segle. Des d'aquesta òptica, es podrien revisar aspectes d'un moviment que s'ha tocat ben poc, que és el surrealisme, perquè l'IVAM s'ha especialitzat més en constructivisme i dadà, i ha deixat de banda artistes que tenen a veure amb el surrealisme. Potser caldria forçar més la nota en aquest moviment que és la clau per a entendre molts dels fenòmens del nostre segle.

També em sembla minsa l'atenció prestada a les avantguardes històriques espanyoles i que pateix una descompensació en relació amb les exposicions dedicades a les avantguardes foranes. Si nosaltres mateixos no som capaços de mostrar el que tenim, no vindrà ningú a preocupar-se'n.

—*També s'ha polemitzat molt sobre la figuració, que vostè pensa potenciar...*

—Sincerament, estic escandalitzat de l'enrenou que s'ha produït. Em sembla que s'ha interpretat que l'IVAM esdevindria figuratiu. Això és estúpid, perquè seria una ruptura amb el projecte de l'IVAM i amb la meua pròpia biografia. Si estic fa 25 o 26 anys en el món de l'art, si des d'aleshores m'he dedicat a escriure, també sobre figuració, però sobretot sobre Guerrero, Broto, Millares..., si publique el mes que ve un diccionari de les avantguardes espanyoles fins a la Guerra Civil que reflectirà el cubisme, el futurisme, el surrealisme, l'expressionisme en Espanya seria absurd que amb tot això i més em plantege un IVAM purament figuratiu. En alguns casos, aquesta confusió pot ser deguda al desconeixement de la meua trajectòria, i en d'altres, a la mala fe.

—Probablement, s'ha associat figuració a tradició i abstracció a modernitat.

—Sí, hi ha gent que quan sent la paraula figuració es posen les mans al cap i adopten actituds sectàries, perquè en alguns esquemes mentals no té cabuda la figuració. Sembla que la figuració hauria d'haver finalitzat quan el cubisme va irrompre en el panorama internacional. Això es pot comprovar amb artistes que han arribat a l'abstracció i que tornen a la figuració, com és el cas de Juli González. O de l'art italià dels anys 10, 20, 30, que és un art figuratiu i d'una extraordinària qualitat. O com el cas d'Edward Hopper, una figura de l'àmbit americà que també caldria revisar; i en l'àmbit francès, Dérain practica un retorn a l'ordre; o un ex-surrealista com Giacometti passa a realitzar escultures absolutament figuratives, etc. I, a partir d'aquests exemples i molts més, es pot veure que el segle XX també ha estat un segle figuratiu. I un museu d'art modern ha de representar-lo en un espai com el que tenen Rothko, Tàpies o Mondrian. No veig que siga incompatible i crec que cal buscar la manera d'articular aquests dos vessants. Cal reconciliar la modernitat amb la figuració, però no es tracta d'una substitució de l'abstracció per la figuració.

—La figuració és aleshores compatible amb el compromís fundacional de l'IVAM que se centra en les avantguardes dels anys 30?

—Sí, és absolutament compatible. I, en aquest aspecte, tinc una visió més plural de l'IVAM, una visió que pot llançar una reflexió sobre el fet que tot no va passar pels senders de l'avantguarda. És a dir, jo partesc de la qualitat i de la intensitat de l'obra.

—Que Tomàs Llorens, que va ser l'anima mater del museu, haja hagut d'abandonar el consell rector, quina opinió li mereix?

—És una decisió purament política que correspon al conseller, i no sóc qui nomena el consell rector. Tot té els seus cicles i les assessories o la pertinència a consells no han de ser vitalícies. En aquest moment, mantinc una bona

“Els 80 van ser anys de llibertat per a tots aquells que provenien de dogmatismes. Van ser temps eclèctics, com també va ser un moment de renovació. Pintors del nucli barcelonès havien defensat fins llavors un dogmatisme molt purità, una mena de còctel ideològic.”

relació tot i que vàrem tenir enfrontaments en altres èpoques, allà cap al 1980. És clar que dissentim en ocasions però que en molts casos podem estar més d'acord del que la gent imagina. I, fins i tot, et puc dir que la figuració, probablement interessa més Tomàs Llorens que a mi.

De fet, la seua opinió la valore i comptaré amb ell i, concretament, en alguna exposició tinc la intenció que col·labore.

—L'IVAM potenciarà l'art valencià?

—Tinc projectes perquè encara no està totalment escrita la història de l'art valencià i hi ha capítols en què cal aprofundir. La meua visió està per damunt de les compartimentacions i l'IVAM ha de ser un museu internacional, cosmopolita que ha de prestar atenció a la realitat artística espanyola i valenciana. Quant a nous projectes, la presència a l'IVAM d'Eusebi Sempere i de Jordi Teixidor ha de ser immediata. També es pot reflexionar sobre la València anterior a la guerra entorn de tres artistes: Enrique Climent, Genaro Lahuerta i Pedro Sánchez, conegut més tard com Pedro de Valencia. També tinc un projecte sobre l'arquitectura valenciana immediatament anterior a la Guerra Civil sobre el qual ja havia començat a treballar per a poder presentar-lo a l'IVAM abans de tenir notícia del meu nomenament com a director.

—Les obres de Pinazo potser es troben fora de lloc.

—És un tema que he discutit moltes vegades amb Tomàs Llorens i sempre he pensat que estaven en l'exili. Estaria bastant a favor, si aconseguim un acord satisfactori amb els hereus, de traslladar-les al possible museu del segle XIX valencià del qual ja s'ha començat a parlar, al costat de Muñoz Degraín, Sorolla i de la pintura de finals de segle.

Però si incorporem a l'IVAM l'obra de Pinazo aleshores podríem incloure altres artistes d'aquest segle i no sols de l'art valencià sinó dels circuits internacionals. Però en la col·lecció internacional de l'IVAM, no hi ha res que es corresponga amb Pinazo.

—La llengua torna a protagonitzar l'actualitat valenciana, sobretot des de les discutibles actuacions de Vicent González Lizondo. Quina repercussió pot tenir la reorientació lingüística en una institució científica i de projecció internacional?

—És una batalla en la qual no vull entrar i tinc la sort que l'art és un idioma per ell mateix, que no està escrit en cap llengua i, en aquest sentit, no és una polèmica que afecte l'IVAM.

Quant a la presència de la llengua en les publicacions, encara no hi he reflexionat ni sé quines poden ser les orientacions més generals de la Conselleria de Cultura, però cal una racionalització, ja que no es pot concebre un

catàleg trilingüe. Crec que el sistema utilitzat fins ara és vàlid: és a dir, que aquells catàlegs que afecten directament l'art valencià, estiguen escrits en valencià, castellà i anglès. I aquells de caràcter més general es presenten només en castellà i en anglès.

La normativa que s'utilitzarà serà la que dictamine la Conselleria, la qual encara no s'ha pronunciat.

—*Respecte al Centre del Carme, va afirmar en conferència de premsa: "No pot ser solament un recepte de les tendències que se succeeixen amb bastant rapidesa". Explique'm aquesta declaració.*

—A l'espectador del Centre del Carme se l'ha col·locat davant d'exposicions més pròpies d'una galeria que d'un museu. El Carme està plantejat a la manera d'una *Künshale* i, per tant, amb una perspectiva molt més acostada a l'actualitat. És el punt en el qual potser sóc més crític respecte al museu. I això ho he discutit amb Vicent Todolí, que lògicament no està d'acord amb la meua visió. Es tracta de distanciar-se de la immediatesa artística, i, a més, considere que part de la programació del Carme ha respost a una moda. Entenc que la meua consideració és crítica amb el treball de Todolí, que estime, però que, en aquest cas, no compartesc. I no ho dic per a imposar, a partir d'ara, la meua moda sinó per a reflexionar sobre fenòmens molt més consolidats.

—*Aleshores, quina nova orientació prendrà el Centre del Carme?*

—Serà relativament semblant al que hem conegut fins ara. En canvi pense que és el lloc per a artistes més madurs dels que han passat fins ara. Per exemple, pel que fa a la paraula moda, gran part de l'art dels 90 és repetició del conceptualisme dels anys 70, com ara la ideologització de l'art avui em trasllada a dos dècades anteriors. Sóc bastant escèptic quant a l'excessiu predomini de mitjans en aquesta última dècada que aboquen la pintura a les catacumbes. Sóc bastant escèptic també amb aquest art que té més en compte de què parla que no com parla; un art que està centrat en el racisme, la por de la sida, temes de final de segle i que sembla justificar-se a través d'unes causes nobles; però sembla que és art que troba la seua justificació en aquesta temàtica. Preferesc estar més pendent dels artistes solitaris, que insisteixen a parlar del misteri del món en els límits d'un llenç. Em fascina molt més Morandi enclaustrat en el seu estudi que l'artista

—**S'ha parlat d'una reducció del nombre d'exposicions per a la pròxima temporada. —Mai no he parlat de reduir-ne la quantitat. El fet és que el ritme és frenètic, però pense mantenir-lo de manera similar, de tal manera que no afecte la projecció internacional de l'IVAM, la seua capacitat com a punt de referència.**

que utilitza el vídeo per a contar el que passa a Sud-àfrica.

—*Però aquestes noves tendències també configuren el panorama artístic actual.*

—És clar, però m'interessa molt més detectar aquests solitaris que encara existeixen, per sort, i que no passen per la manipulació de la tendència. Caldria preguntar-se si aquest fenomen grupal no oculta altres realitats.

L'IVAM mostrarà un ventall més ampli perquè fins ara no s'havien escoltat veus figuratives. I això proporciona una visió més oberta i plural del nostre segle.

—*Una política d'adquisicions ferma consolida el cos museístic.*

—Tinc prevista una continuïtat en la línia que anava desenvolupant-se fins ara, és a dir, prestar atenció a l'abstracció dels anys 20 i 30, a algunes figures del dadà que ja estan representades però que cal potenciar encara

més, a l'informalisme i també a aquests nous fronts que jo puga contemplar i que haurien de quedar-hi reflectits.

Ara és un moment pressupostari delicat; en canvi, per a inici de la temporada que ve em compromet a una adquisició simbòlica d'aquestes direccions i, concretament ja n'hi ha alguna que comença a perfilar-se i, ben segur que serà important.

—*Me'n pot avançar alguna cosa?*

—Encara és prompte, però la meua intenció és realitzar més d'una adquisició de significat simbòlic per a marcar aquest compromís amb les noves orientacions.

—*Quant al fons de Julio González, es preveu una futura ampliació?*

—Estaria molt bé. A Carmen Martínez la conec des de fa molts anys. Va ser ella qui va publicar el meu primer article a l'estranger i ja hem parlat de mantenir el diàleg i la col·laboració entre elles i el museu. L'IVAM ha de realitzar un esforç quant a l'obra i la figura de González. Hem signat un document de tràmit que transfereix a donació una sèrie d'objectes personals que es trobaven avui com avui en dipòsit temporal.

Jo sempre he dit que construir el museu a partir de la figura de Julio González va ser molt encertat perquè era posar l'accent sobre un artista que va realitzar la seua obra fora del seu país. El fet que no fóra un artista valencià emfasitza encara més la dimensió universalista de la realitat cultural, de l'essència mateixa de l'art.

Eliseu T. Climent